

۱۴۰۸۷۱۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمله و اجرت المثل از منظر فقهاء حقوق ایران

مریم سادات موسوی

انتشارات حبله رود

۱۳۹۵

سرشناسه	موسوی، مریم سادات، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	نخله و اجرت‌المثل از منظر فقه و حقوق ایران / مریم سادات موسوی
مشخصات نشر	سمنان: انتشارات حبله رود، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	۱-۵۹-۷۶۴۴-۶۰۰-۹۷۸: ۸۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا:
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	اجرت‌المثل
موضوع	Adequate payment*
موضوع	مهر (حقوق مدنی)
موضوع	Bride price
موضوع	ناشویی - - قوانین و مقررات - - ایران
موضوع	Marriage law - law
رده‌بندی کنگره	۱۴۰۳/م۸۰۳/۵/۵۱۷/۵ KMH
رده‌بندی دیویی	۳۶۰/۱۳۴
شماره کتابشناسی ملی	۲۲/۲۷۵

شناسنامه

نخله و اجرت‌المثل از منظر فقه و حقوق ایران

مریم سادات موسوی

ناشر: حبله رود

چاپ نخست، ۱۳۹۵

شابک: ۱-۵۹-۷۶۴۴-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تایپ و صفحه آرایی: محمد تقی رهبری فرد

طرح روی جلد: مرجان شمس‌خانی

چاپ و صحافی: زلال کوثر قم

قیمت: هشت هزار و پانصد تومان

انتشارات حبله رود

سمنان، بلوار ولی عصب

جنب مسجد آل محمد (ص)

www.hablerood.ir

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۵	فصل اول: کلیات
۷	مقدمه
۹	مبحث اول: مفهوم حق در لغت و از منظر فقه
۱۵	گفتار اول: تعریف حق
۱۷	گفتار دوم: مفهوم حق و حق مالی و غیرمالی
۱۷	بند اول: حق مال
۱۹	بند دوم: حق غیرمالی
۲۳	گفتار سوم: انواع نظام‌های مالی در نکاح
۲۴	بند اول: نظام مالی قراردادی
۳۰	بند دوم: نظام مالی قانونی
۳۰	الف) نظام مالی اشتراک اموال
۳۳	ب) نظام جدایی اموال
۳۵	مبحث دوم: شروط مالی ضمن عقد نکاح
۳۸	گفتار اول: تعریف شرط
۴۰	بند اول: شروط باطلی که مبطل عقد نیست
۴۱	بند دوم: آثار شروط فاسد غیر مفسد
۴۴	بند سوم: شروطی که باطل و مبطل عقد است
۴۶	گفتار دوم: رابطه عقد و شرط
۴۷	گفتار سوم: مقایسه شروط مالی ضمن عقد نکاح با شروط ضمن عقد دیگر
۴۸	الف) شرط صفت
۴۹	ب) شرط نتیجه
۵۰	ج) شرط فعل
۵۲	مبحث سوم: شرط تملیک تا میزان نصف دارایی زن در صورت اقدام شوهر به طلاق
۵۶	گفتار اول: شرایط تحقق شرط تملیک به نفع زوجه
۵۹	گفتار دوم: جایگاه شرط تملیک در رویه قضایی
۶۹	فصل دوم: اجرت‌المثل و فعالیت‌های زن در منزل

مبحث اول: طلاق به درخواست شوهر از لحاظ تاریخی و حقوق کنونی ۷۱

گفتار اول: مبنای فقهی اجرت‌المثل ۷۹

گفتار دوم: شرایط استحقاق اجرت‌المثل در فقه ۸۳

گفتار سوم: مستندات شرعی اجرت‌المثل و ضمان استیفای مال غیر ۸۵

مبحث دوم: اجرت‌المثل از منظر حقوق و دکترین ۹۳

گفتار اول: شرایط استحقاق اجرت‌المثل در حقوق موضوعه ۹۵

بند اول: انجام فعالیت‌های خارج از وظایف شرعی ۹۵

بند دوم: دستور زوج ۹۷

بند سوم: قصد عدم تبرع ۹۸

گفتار دوم: شرایط مطالبه اجرت‌المثل ۹۹

بند اول: شرط طلاق ۹۹

بند دوم: درخواست طلاق از سوی مرد ۱۰۰

بند سوم: طلاق ناشی از نخل و زن نباشد ۱۰۲

گفتار سوم: زمان تأدیه اجرت‌المثل ۱۰۳

فصل سوم: نحله ۱۰۵

مبحث اول: مفهوم و شرایط نحله ۱۰۷

گفتار اول: مفهوم نحله ۱۰۹

گفتار دوم: مبنای شرعی و فقهی نحله ۱۱۰

گفتار سوم: ملاک تعیین میزان نحله ۱۱۳

مبحث دوم: نحله در حقوق ایران ۱۱۶

گفتار اول: رابطه نحله با مفاهیم مشابه ۱۱۹

گفتار دوم: نقد مقررات مربوط به نحله ۱۲۳

گفتار سوم: نحله در کشورهای اسلامی ۱۲۶

فصل چهارم: تحلیل مقرری ماهانه و بررسی حقوق مالی زوجین در ابدان وقت ۱۳۱

مبحث اول: مقرری ماهانه ۱۳۳

گفتار اول: اقسام مقرری ماهانه ۱۳۹

گفتار دوم: عوامل مؤثر بر تقلیل یا قطع مقرری ماهانه ۱۴۰

گفتار سوم: مقرری ماهانه در حقوق کنونی ۱۴۳

گفتار چهارم: شرایط تعلق و تحقق مقرری ماهانه ۱۴۵

گفتار پنجم: رابطه سایر حقوق مالی زوجه هنگام طلاق و رابطه آن با مقرری ماهانه ۱۴۶

گفتار ششم: مقرری ماهانه در کشورهای اسلامی ۱۴۹

۱۵۱		مبحث دوم: حقوق مالی زوجه در ازدواج موقت
۱۵۲		گفتار اول: استقلال مالی زوجه در حقوق ایران
۱۵۳		گفتار دوم: مهریه
۱۵۳		گفتار سوم: نفقه
۱۵۵		گفتار چهارم: ارث
۱۵۹		نتیجه گیری
۱۶۱		پیشنهادهای
۱۶۳		فهرست منابع و مآخذ
۱۶۳		الف) منابع فارسی
۱۶۴		ب) منابع عربی

در بیشتر جوامع اسلامی از جمله ایران، کانون خانواده و حفظ و نگهداری گرما بخشی به آن از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و قرآن مجید این کانون را محل سکون و آرامش معرفی می‌کند. برای تحقق چنین فضایی، اغلب زنان با خانه‌داری کار در منزل شوهر، زمینه فعالیت‌های مرد را در خارج از خانه فراهم می‌کنند. نتیجه در زندگی زناشویی گرچه از نظر اخلاقی وظایف زیادی بر عهده دارد ولی از نظر قانونی جز تمکین عام و خاص وظیفه دیگری ندارد. بنابراین اگر در ضمن عقد نکاح شرط خاصی در مورد مجانی بودن کارهای خانه توسط زوجه یا به گونه شرط مالی دیگری نشده باشد و چنانچه زوجه، کارهای خانه‌داری اعم از خانه‌داری، البسه، شیر دادن و... را به دستور زوج انجام داده و قصد تبرع نداشته و اجرت المسمی ذکر نشده باشد مستحق دریافت اجرت‌المثل می‌باشد.

از طرف دیگر، در حقوق ایران، تنها یک رژیم مالی بر روابط زوجین حاکم است و آن رژیم، استقلال مالی زوجین (جدایی کامل اموال) می‌باشد، یعنی زن و شوهر در دوران زندگی زناشویی از دو دارایی ممتاز و جدا از هم

برخوردارند به عبارت دیگر، اموال زن و مرد دارایی مشترکی را تشکیل نمی‌دهند و زن پس از عقد نکاح در اداره، تنظیم و تصرف اموال و دارایی‌های سابق یا اموال مکتسبه در دوران زناشویی استقلال کامل دارد و ریاست شوهر بر خانواده، هیچ گونه اختیاری در اموال زوجه، برای او به وجود نمی‌آورد.

پس از انحلال نکاح نیز دارایی مشترک، آن گونه که امروز در حقوق کشورهای غربی و غیره مرسوم است، مطرح نیست و اگر اختلاطی بین اموال زن و مرد به وجود آید در صورت عدم امکان اثبات مالکیت از طرف هر یک از زوجین باید همانند اموال مشاع قهری بین آنها تقسیم شود. به رغم مطالب یاد شده، از آن جا که زن مالک خانه خود را شریک زندگی، و خانه مرد را خانه خود می‌دانند، متتهای خدمت و تلاش را برای سر و سامان دادن به آن به کار می‌گیرند و برای پایدار ماندن منزل خانواده حتی از حقوق اولیه خود یعنی خوراک و پوشاک و دیگر هزینه‌های زندگی صرف نظر کرده آن را به حداقل می‌رسانند همچنین به خاطر این که از زن معمولاً به جدایی و طلاق و گسیخته شدن چنین کانونی که نیرو و جوانی و سلامت خود را فدای آن نموده‌اند، فکر نمی‌کنند سختی از حق الزحمه و اجرت هم به میان نمی‌آورند و یا چون نمی‌خواهند فضای صمیمی و خالصانه زندگی را با این حرف‌ها مکدر کنند لب فرو می‌بندند. در این حال

است که اگر خود را در معرض طلاق ببینند همه چیز را از دست داده و با آینده‌ای تاریک مواجه می‌شوند.

پرداخت اجرت المثل کارهایی که زوجه علاوه بر وظایف شرعی خود انجام می‌دهد در کنار مهریه، نفقه و جهیزیه می‌تواند مانعی در اجرایی شدن تصمیم عجولانه مرد در طلاق زوجه باشد.

آنچه با توجه داشت اجرت المثل در طول شرط مالی ضمن العقد نکاح در مورد کارهای زوجه در امر خانه‌داری می‌باشد و نیز در طول اجرت المثل است یعنی اگر زوجین در رابطه با نحوه دستمزد زحمات زوجه در امور خانه‌داری شرط ضمن العقد کرده باشند نوبت به اجرت المثل نمی‌رسد اگر شرط در کار نباشد تعیین اجرت المثل ممکن باشد نوبت به تعیین نحله نمی‌رسد و اگر به هر دلیل امکان تعیین اجرت المثل ممکن نباشد مثل اینکه قصد تبرع دارد در این صورت نسبت به تعیین نحله اقدام می‌شود و تعیین نحله مشروط به تقاضای مرد برای طلاق است.